

Rudar izhaja trikrat na mesec in sicer prvi, drugi in četrti četrtek v mesecu z datumom naslednjega dne. Naročnina za celo leto 4 K, pol leta 2 K in četrt leta 1 K. Posamezne številke po 10 v.

RUDAR

Reklamacije so proste poštnine. Nefrankirana pisma se ne sprejmejo. Rokopisi se ne vračajo. Inserati po dogovoru. Uredništvo in upravnništvo je v Trbovljah (na Štajerskem).

..... Glasilo sloven  skih rudarjev.

Rudarji, pripravljajte povsod dostojno proslavo prvega maja!

Rudarji, pripravite se na praznovanje prvega majnika!

Le nekoliko dni nas še loči od svetovnega delavskega praznika prvega majnika. Tudi letošnji prvi maj bo pričal o neprestanem našem napredku. Pomnožile so se naše vrste; utrdila se je naša moč. Pod rdečo zastavo socializma se zbirajo vedno gostejše množice zatiranih in izkoriščanih. Dušo preveva navdušenje in spoznanje, da je ni zapreke, ki bi mogla ustaviti naš zmagoosni pohod. Leta 1889 so prvi zastopniki proglasili prvi majnik kot svetovni praznik dela. V zgodovini prvega majnika je zgodovina socialističnega razvoja. Le po velikih mestih, kjer je živel probujeni zavedni revolucionarni proletarij, se je praznovalo prvi majnik. Policija in vojaštvo je napadalo množico korakajočo po mestih dela in bogastva. Ali globok je bil vpliv prvih majnikovih demonstracij. Trepotali so tirani in izkoriščevalci pred dnem, ki je oznanjal probujenje razlaščenih; ljudstvo pa je slutilo, da se praznuje s prvim dnevom pomladi njegovo vstajenje. Danes se praznuje prvi maj po vseh mestih in krajih sveta. Na številnih shodih ob navzočnosti ogromnih mas se oznanja vero v neizogibni nastanek socializma in neprestani napredki ljudstva. Tudi letos bomo pregledali vrste, konstatirali uspehe in se pripravili na nove boje. Delavstvo si je priborilo splošno volilno pravico; letos bo zahtevalo svoje politične pravice tudi žensktvo, ki hoče samostojno odločevati o svojih interesih in težnjah.

Naradžajoča moč in vpliv delavske stranke je združila nasprotnike, ki so na mah zatajili lastne programe in pozabili na načelne razlike. Najhujši narodno liberalni svobodomislec se združuje z najzagrizenejšim klerikalnim konservativcem. Med meščanskim svobodomiseltvom in klerikalnim nazadnjaštvom ni več nikakega nasprotstva. V napadih na socialne demokrate in zoper delavske razredne organizacije so si meščanske in kapitalistične stranke vseh gradacij edine in složne. Liberalno nacionalni in krščansko socialni eksponenti zahtevajo najreakcionarnejše ukrepe proti združitvi delavstva v bojnih stanovskih in političnih organizacijah. Položaj razrednega boja se pojasnjuje: Na eni strani združen proletarij, ki stremi po popolnem preobratu današnjega krivičnega družabnega reda in ki hoče priti v posest proizvodnih sredstev in živati sadove dela; na drugi strani pa koalirano meščanstvo in kapitalisti, ki skušajo preprečiti z najgnusnejšimi in brutalnejšimi sredstvi probujenje delavstva in uveljavljanje razredne socialistične stranke.

Zaman sicer. Neizogiben je naš razvoj, neprepeljiva naša zmaga.

Slovensko delavstvo, ki živi v duhu novih časov in ki stremi po uresničenju socialističnih idealov, praznuje letošnji maj v znamenju dela in boja. Kakor drugod tako tudi na Slovenskem se razmerje strank in položaj razredov poostreje in razjasnjuje. Vedno širše plasti industrijskega in kmečkega ljudstva se pridružujejo socialistični stranki, ki je edina stranka na Slovenskem, ki dosledno s postavljenim programom deluje v korist delavskega naroda.

Naloga sodrugov bo izvesti načrte in dovršiti pričeto delo. Skrbeti je za večje razširjenje strokovnega časopisa. Naš dnevnik »Zarja« mora čitati vsak slovenski delavec, ki hoče koristiti sebi in stranki. Tembolj je to potrebno z ozirom na bližnje politične boje. Ako hočemo dostojno rešiti našo nalogo in praznovati nove zmage, je treba se primerno pripraviti za ogromno delo. Letošnji prvi maj naj dokaže sovražnikom, ki se pripravljajo na nove napade zoper stranko in organizirano delavstvo, da je zaman upati v naš poraz. Čili in močni smo in neprestano hočemo napredovati. Pripravimo se zato na dostojno praznovanje prvega majnika.

Pomožni blagajnik.

Na zadnjem unijskem zboru se je sklenilo, da bodo pomožni blagajniki za svoj trud dobivali po dva vinarja od vsakega prispevka.

Tozadevna določba v novem upravnem pravilniku se glasi:

»Vsem podružnicam in vplačevalnicam se nalaga kot dolžnost, poleg glavnega blagajnika določiti potrebno število pomožnih blagajnikov, ki imajo nalogo, tedenske prispevke pri članih redovito na domu pobirati. Pomožni blagajniki dobe, v kolikor tedenske prispevke pri članih na domu pobirajo, od vsakega tedenskega prispevka 1. in 2. razreda dva vinarja kot odškodnino za njihov trud.«

Ta točka, ki je na videz zelo enostavna, vsebuje za našo centralno organizacijo takorekoč nov delovni program, ki odpira rudarjem popolnoma novo polje dela. Pri vsem tem pa mora biti glavna stvar, da se označena določba strogo ter do zadnje pičice izvede. V današnji razpravi sicer ne prištevamo posebne važnosti tema dvema vinarjema, dasi združeni z glavnim namenom pri celotni stvari ne igrajo nobene podrejene vloge. Hočemo v prvi vrsti natančneje govoriti o

organizaciji plačevanja prispevkov.

Redovito plačevanje prispevkov ima za vsako centralno strokovno organizacijo pomen hrbtišča. Tako kakor je morala vsaka državna uredba organizirati redovito plačevanje davkov, tako mora tudi vsaka strokovna organizacija urediti ali bolje rečeno organizirati redovito plačevanje članskih prispevkov, ako hoče izpolnjevati svoje dolžnosti na eni, in v polnem obsegu varovati pravice članov na drugi strani. Določba, ki io obsega organizacijski pravilnik Unije rudarjev, da se ima člana, ki je s svojimi prispevki štiri tedne zaostal, opominjati in opozoriti, da bo izgubil vse pravice in ugodnosti, ako s svojimi prispevki ostane na dolgu šest tednov, ni merodajna. Ona določuje le nekatere gotove meje, natančnejšo izvedbo pa prepušča praksi in organizaciji plačevanja prispevkov. Uredba naše organizacije je danes izvedena na podlagi tedenskega sistema.

In ker je plačevanje podpor izvedeno in preračuneno na podlagi tedenskega sistema, se mora temu razmerju prilagoditi tudi plačevanje prispevkov. To je namreč smoter sklepa zadnjega unijskega zbora.

Dasi je bilo določeno tedensko vplačevanje prispevkov, se člani po ti določbi niso ravnali. V našem južnem revirju na primer, so člani z redkimi izjemami skoraj v vseh krajih, kjer se nahajajo podružnice in vplačevalnice Unije, plačevali svoje prispevke običajno v društvenih prostorih enkrat za cel mesec skupaj in ker ni prišel vsak član vsak mesec v društveni prostor, so potem tisti člani, ki so prišli po dolgem času slučajno v društvo, plačevali kar za več mesecev skupaj.

Na ta način je postalo iz tedenskega all vsaj iz štirinajst dnevnega vplačevanja prispevkov eno, dve in celo trimesečno vplačevanje, kar pa je bila rakrana na telesu organizacije. Omenjeni sklep posega v vprašanje, kar se tiče vplačevanja prispevkov precej radikalno, pravi namreč: »ne čakajmo, da bodo prišli člani k blagajniku, na mesečni shod ali v društveni prostor, temveč pojdimo sami pobirati prispevke k članom na dom, in sicer vsak teden, ali pa najkasneje vsaj vsakih štirinajst dni. In ker blagajnik ne more tega posla opraviti vsega sam, je treba izvoliti toliko pomožnih blagajnikov, da bodo v stanu tozadevno delo v kraju skupine (podružnice) ali vplačevalnice in njeni okolici lahko tekom enega tedna ali pa vsakih štirinajst dni ob času plačilnih dnevo v rudnikih, opraviti.«

Kakšen namen naj se s tem doseže?

V prvi vrsti se doseže to, da bo glavni blagajnik vsak mesec s centralo v popolnem

LISTEK.

Prvi žarki.

Izvirna povest iz življenja ameriških Slovencev.
Fr. N.

Poznal sem obadva. Njega močnega ponosnega. Srečaval sem ga, ko je hodil zvečer skrivaj čakati svoje ljubice v mali vrt, kjer so ga zakrivale mogočne lipe s svojimi širokimi vejami. Bil je vedno vesel. Pozno v noč, ko sem strmel sanjaje v zvezdnato nebo, sem slišal njegovo vriskanje in njegovo pesem:

Kaj bi te vprašal, dekle Ti
kje si dobila te oči. — — —
Takšno ima sladko moč,
gledal bi vanje dan in noč.
Gledal bi vanje noč in dan,
Tvoje lepote ves pijan — — —

Bili smo prijatelji. Prinašal sem mu pozdrave od nje in mala pisemca. Sam sem vedel za njuno ljubezen. Zaupala sta mi vse. In tako sem tudi videl, ko je padla na njiju ljubezen črna senca. Ko je prišlo to, kar pride vselej med nas, ki živimo pod jarmom.

Nekoč, krasen poleten večer je bil, ko sem ji prinesel pismo od nje. Prijela me je za roko

in naslonivši glavico na moje prsi je zaplakala. In potem mi je pripovedovala tisto, za kar sem vedel, da pride.

»Vidiš, prijatelj, vse je preč. Oče ve vse. Proklinjal je: Ti in ta berač. Ali te ni sram? In sedaj ga ne smem več videti, na vsak korak pazijo, ki ga naredim.«

Ti si dober, kaj ne, da boš pomagal?« Stiskala mi je roki in me gledala s prosečim pogledom svojih krasnih oči. In on ni več pel in vrisal. »V Ameriko pojdem, pa je in potem pride za menoj še ona. Tam pa ne bom berač!« Stegnil je močni roki in na njegovem lepem obrazu je bil ponos.

Nekaj mesecev pozneje je odhajal. Listje je pričelo odpadati od dreves, vsa dolina je zagrnila z žalostno jesensko obleko. Nebo je bilo oblačno; iz daljave pa se je razlegalo krokanje vran. Reka je šumela, po njeni gladini je drčal splav, mimo nas, ko smo stali na samotni poti in se poslavljali. V njenih očeh ni bilo solz, tiho je govorila in in strmela nekam v daljavo. »Ne boj se, nihče mi ne ubrani priti za teboj. Moje srce poteptati nima tudi oče pravice. Ponosen je, da je lesni trgovec. In tebe, Vas vse imenuje berače, a mene že sedaj prodaja bedastemu bahaču, ker mu ne more plačati dolga. Izprosila sem si čas za pomislek in do takrat bom že mogla za Teboj.«

Ločili smo se. On je odšel proti obljubljeni deželi in midva sva se vračala skozi izvenele travnike proti domu. Šele ko je on izginil za ovinkom, je zaplakala, tako obupno, da sem vztrepetal. Mogoče, da je že zaslutila ono grozno, kar je pozneje prišlo. —

V črni prašni ulici je stanoval, v majhni, viseči bajti. Na zamazanih oknih so visela stara raztrgana zagrinjala. Okrog in okrog se je vzdigoval črn dim pomešan z oblaki prahu, ki ga je vzdigoval leden veter. Temna poslopja velikanskih tovarn so obdajala od vseh strani ulico, vmes pa so se pomikali noč in dan tovarni vlaki. Neštevilni parni stroji so premikali težke vozove, ki so z groznim ropotom treskali eden od drugega. Vmes se je razlegalo tuljenje parnih piščal in rjojenje živine, katero so peljali v bližnjo klavnico. In vsa ta grozna godba ni mirovala niti trenotek. Videlo se je, kakor bi ves svet tam okoli zbesnel. Samotno drevo, napol suho, ki je stalo tam pred hišo, kjer je stanoval Ivan, je žalostno stresalo svoje veje. Bil je žalosten pogled na ta ostanek iz onih nedavnih dni, ko je Indijaneec, prost ponosen, hodil po teh krajih. A sedaj je on pregan; in preganana je ona prostost, ki je obdajala rdeče prebivalce nekdanjih šumečih gozdov, ki so se dvigali na mestu, kjer sedaj stoje črna poslopja. Prišel je beli človek, iztrebil je gozd in začel

obsegu lahko obračunal. Število članov bo mogoče veliko lažje konstatirati ter pregledati. Članom se vplačevanje prispevkov znatno olajša, posebno ko se bodo privadili in se jima bo tako ureditev prikupila.

Fluktuacija (menjavanje) članov se bo v veliki meri odpravila in ker ne bo nihče z vplačevanjem prispevkov zaostajal, se ne bodo nikomur nabrali veliki zaostanki, katere potem vse na enkrat težko plača. Razna nesporedna umljenja in prepri se bodo potem take uredbe odpravili, in končno pa tudi organizacija sama na sebi vsled starega šlendrija ne bo izgubljala članov.

Seveda bi se lahko navedla še cela vrsta na razvoj organizacije ugodno vplivajočih slučajev, toda navesti hočemo samo dvoje dejstev.

Pobiranje prispevkov je koncesija komoditeti članov, toda zakaj ne bi se te koncesije napravilo, ako ima za oba dela, člana in organizacijo neprecenljivo vrednost? Še več, pobiranje prispevkov ni samo koncesija komoditeti članov, temveč ono vpliva tudi jako ugodno na gospodarstvo v domačiji člana, ki se navadi in spozna, da so prispevki za njegovo organizacijo **neobhodno potrebni izdatek!** Ali pa tudi na kratko rečeno: eden ali dva tedenska prispevka se plača lažje kakor pa štiri ali celo osem prispevkov. To gotovo ni nobena novost, ampak po navadi se na vplačevanje prispevkov dosti ne misli. V tem oziru pomožni blagajnik lahko pomaga — misliti.

Delovanje pomožnega blagajnika.

Vsaka skupina (podružnica) in vplačevalnica mora poskrbeti za to, da se delo, kar se tiče pobiranja prispevkov po hišah opravi pri vseh članih v enem tednu brez naglice in brez velikega napora. Skupinam in vplačevalnicam ne sme biti ležeče le na tem, da stvar uredi tako, da pride pomožni blagajnik na svoj račun, temveč se mora urediti tako, da pomožni blagajnik svoje delo pod vsakim pogojem izvrši, to se pravi, da mora naloženo mu delo lahko izvršiti, ker bi drugače vse pobiranje prispevkov po hišah, ako ne bi se izvrševalo točno in lahko, izgubilo svojo vrednost in s tem tudi svoj namen. Razumljivo je, da se bo pojavilo stremenje, da je pomožnim blagajnikom kolikor mogoče obesiti na vrat, da bo od tega tudi »nekaž imel«. Toda visokost odškodnine ne sme biti pod nobenim pogojem mero-dajna, ker bi se tozadevno stremenje v tej smeri nahajalo v direktnem nasprotju z upravnim pravilnikom. Upravni pravilnik pravi: »Določiti je potrebno število pomožnih blagajnikov,« — da jim bo tudi mogoče prevzeto delo pravočasno izvršiti. Vsak dan ne more in tudi ne bo pomožni blagajnik hodil prispevke po hišah pobirati. Njegovo delovno polje se mu torej omejuje samo ob sebi. Pri seji in na shodu se o tem vprašanju da lahko in mnogo govoriti, toda pri praktičnem izvajanju se pogostoma opaja, da se s teorijo mnogo ne doseže. Pomožni blagajnik sam mora člane na stanovanju po raztresenih hišah poiskati, pri čemer ga vodi včasih pot skozi temne, voglate steze med hišami, po stopnicah gor, po stopnicah dol, po kompliciranih voglatih vežah in hodnikih. Da se pri veliki hoji in iskanju porabi mnogo časa, je samo ob sebi razumljivo. Zato se pomožnega blagajnika ne sme s prevelikim številom članov preobložiti, zakaj njegovo delo ni slučajno, temveč določeno, ki ga je treba izvršiti vsak teden ali vsaj vselej ob plačilnih dnevih v rudniku, torej vsaj vsakih štirinajst dni. V največ slučajih pomožni blagajnik članom dostavlja tudi strokovni list, kar mu kaže,

da si razdeli vse delo v gotove norme, katerim se morajo člani njegovega rajona polagoma privaditi. Skupini oziroma vplačevalnici in pomožnim blagajnikom mora biti na vsak način ležeče na tem, da se pri vsem delu ravna po natančno določenem redu.

O pobiranju prispevkov in obračunavanju.

Poleg rednega tedenskega pobiranja prispevkov je poglavitejša stvar redovito in vestno obračunavanje. Dolžnost pomožnega blagajnika je, da gotovo in redovito z glavnim blagajnikom obračuna, zakaj ako se tu zamudi, tedaj se pojavi zopet staro razmerje nereda. V tem slučaju bi morda bilo malo članov s svojimi prispevki v zaostanku, za to bi bil pomožni blagajnik tisti, ki bi s prispevki zaostajal, ali pa bi se na obeh straneh zaostanki vtihotali, to je pri članih in pomožnem blagajniku, kar bi bilo tem nevarnejše.

Ako se pa navzlic temu pojavi, da glavni blagajnik s centralo ne more obračunati radi tega, ker po pomožnih blagajnikih ni ne duha ne sluha, kaj je posledica temu? — opominjanje, prepri, kratkoma nered, iz katerega nastane prav lahko velika zmešnjava.

Ako torej hočemo, da bo imel sklep unijskega zbora za nas tudi praktično vrednost, tedaj morajo pomožni blagajniki pri članih na domu prispevke redovito pobirati. Paznost, da se to delo tudi vestno opravlja, se ne sme prepuštili pomožnemu blagajniku samemu, temveč čuvati nad izvrševanjem teh nad vse važnih opravkov je v prvi vrsti dolžnost odbora skupine (podružnice) oziroma vodstva vplačevalnice, potem pa tudi članov samih. Odločujoča pa je redna mesečna odborova seja, oziroma mesečni shod.

Vsak pomožni blagajnik mora biti zavezan na sejah in shodih o svojem delovanju poročati, to radi tega, da bodo odbor in člani o gibanju in stanju članstva kakor tudi o plačevanju prispevkov vedno poučeni in pa, da v slučaju potrebe pomožnim blagajnikom lahko pomagajo. Marsikatera nemarnost bi se že bila lahko preprečila, če bi bili člani pravočasno za njo vedeli in marsikoga, ki je s svojimi prispevki zaostal, bi se bilo spravilo zopet v pravi tir in drugega zopet ne bi radi zaostankov bilo treba iz članskega imenika črtati, tretji pa ne bi se bil pustil črtati, če ne bi se mu bil nabral prevelik znesek na zaostalih prispevkih. Priznajmo kar odkrito: velika večina še ne spoznava in se ne zaveda načel, ki jih naša strokovna organizacija zasleduje, za to moramo računati z njimi kakršni so in kot s takim kakršni bi morali biti. V vseh krajih skoraj moramo takorekoč »začeti od začetka«, — z elementarnim poukom, kar v tem slučaju tvori redovito in natančno vplačevanje tedenskih prispevkov. Elementarnega učitelja, ki je v tem slučaju pomožni, oziroma hišni blagajnik, moramo pošiljati na dom, zakaj od tega učitelja je odvisno takorekoč vse. Reklj smo že, da morajo člani o pobiranju prispevkov na domu biti vedno poučeni, redovito in točno obračunavanje pomožnih blagajnikov z glavnim blagajnikom pa je že zaradi tega neizogibno potrebno, da člani, kar se tiče pravic in ugodnosti, ki jih v organizaciji uživajo, ne morejo biti prikrajšani. Če pa pomožni blagajniki z glavnim blagajnikom redno ne obračunavajo, tedaj mora centrala smatrati, da člani s svojimi prispevki zaostajajo. Centrala jamči za to, da se določbe pravil — zakon naše organizacije — morajo natančno izvrševati. Pravila obsegajo tudi določbo, ki pravi, da kdor s svojimi prispevki zaostane več kakor šest tednov, iz-

gubi vse svoje pravice, ki jih je doslej pri organizaciji užival.

Pomožni blagajnik je važen činitelj.

Kakor že rečeno, je ta funkcija za vsako podružnico nd vse važna, s samim pobiranjem prispevkov po hišah ta funkcija še ni opravljena. Pomožni blagajnik mora biti in je opominjevalec in učitelj obenem. Njegovo poročilo na sejah in shodih so posebno važna, to tem bolj, ker ima pobiranje prispevkov na domu tudi za člane precejšnje važnosti. Če kak član zboli ali celo umre, mora biti omogočeno skrbeti za nadomestilo, kar pa je le tedaj mogoče, izvesti z uspehom, ako je vsem članom razmerje, ki tiči v hišnem pobiranju prispevkov in stanje članstva poznato. Funkcija in opravljanje pomožnega blagajnika ne smejo biti za člane nobena tajnost, in ker je funkcija pomožnega blagajnika zvezana s precejšnjo porcijo odgovornosti, naj skuša pomožni blagajnik poton rednega poročanja napraviti člane za svoje posle soodgovorne. Ako pa bi od strani pomožnega blagajnika redno poročanje izostalo, tedaj bi se znalo pripetiti, da bi članj potrebno soodgovornost odklanjali z izgovorom, da jim o stvari ni bilo ničesar znano, da si je v resnici kolikor toliko odgovoren vsak član.

Z izvedbo pobiranja prispevkov po hišah pridobi skupina (podružnica) lahko še drugih ugodnosti, ki jih organizacija v potrebi porablja v svoj prid.

Pomožnemu blagajniku postane kraj znan, in ker na ta način veliko lažje izve za stanovanja neorganiziranih rudarjev, mu je mogoče, da kar se tiče hišne agitacije lahko izvrši mnogo koristnega dela, kar kdo drug ne bi mogel opraviti. Toda v tem bomo ob priliki lahko še posebej govorili.

Oni sodrugi, ki imajo že tozadevne izkušnje, naj se z ozirom na vsebino tega članka udeležijo diskuzije, to se pravi, poročajo naj tozadevno v »Rudarja«.

Narodno gospodarski pregled.

Posledice vojne napetosti.

Občnemu zboru upniškega društva na Dunaju, ki se je vršil dne 28. marca t. l. je bila predložena statistika o ustavljenih plačilih v Avstriji, katera v jarki luči kaže razsajanje gospodarske krize, ki je v zadnjih mesecih zavladala.

Kako ogromno škodo je povzročila vojaška in denarna priprava za vojsko, je mogoče le tedaj pregledati, ako primerjamo število ustavljenih plačil zadnjega četrtletja leta 1912 s številom onih za čas prvih devetih mesecev.

V promeru pripada sledeče število ustavljenih plačil na:

	pred vojno	od začetka vojne
Zapadno Avstrijo . . .	45	52
Galicija in Bukovina . .	20	85
Ogrsko	52	101
Skupaj	117	238

Na Ogrskem je poskočilo število onih, ki so postali insolventni (insolventen je tisti, ki je prišel v denarne težave in ne more plačati) kar za 100, v Galiciji pa celo za 400 odstotkov.

Izguba, ki jo je gospodarska kriza vsak mesec povzročila v posameznih delih monarhije je sledeča:

	pred vojno	od začetka vojne
Zapadna Avstrija . . . K	537.979	K 967.572
Galicija in Bukovina . .	296.383	1.813.966
Ogrska	672.441	1.466.404
Skupaj	K 1.506.803	K 4.247.942

postavljati stavbe vedno večje, vedno bolj grozeče in črne. In potem jih je prišlo več. Bledi, vpognjeni, s solzami v očeh. Prišli so iz daljnih krajev, z upanjem v srcu in so izginjali za temi črnimi zidovi.

Potem so postajali še bledejši in upanje jim je zginilo iz src. Začeli so padati, eden za drugim in zopet so prišli novi, zdravi in krepki, bolehnii in slabi, vedno več jih je bilo, in črna poslopja so rastla, tla pa je močila njih kri in njih solze.

Tako sem prišel sem. Našel sem Ivana, bil je bled in oko se mu ni več svetilo. Izročil sem mu pozdrav od njegove Lenke in sedaj je postal še bledejši. In ona je še vedno tako ostala, zvesta in dobra? »A jaz.« Zaplakal je kot otrok.

In potem sem videl vse, kako je bilo, počasi, a gotovo me je vodila stopinja v pekel; in videl sem jih, vse one, ki so uničeni popadali na pot in močili zemljo s svojo krvjo.

Stal je Ivan pred tovarno, močan in silen in smejal se je. Potem ga je peljal nekdo mimo ropotajočih strojev globoko doli v temen smrdi- deč prostor. Od začetka se mu je zmedlo pred očmi. Neštevilni stroji, veliki prostori in truma bledih begajočih mož, nepopisen ropot, kratka in ostra povelja, vse ga je zbegalo, omamilo. Šele ko je pristopil znanec k njemu in ga drže za roko odvedel v kot in mu velel zmenjati obleko, se je zavedel in postalo mu je tesno. »Le

korajžo Ivan, samo prvi dan je hudo. Bo že šlo; pazi in hitro delaj, ali si jih videl zunaj? vsi be- račijo za delo. En dolar na dan gospod, prosim en dolar. Ja, srečen si Ivan, da si dobil. Takoj tukaj poprimi. Ne, drugač, pazi no, vraga nereden si pa že; lejga že gleda, če pride sem, si kar zopet zunaj. Dobro tako, sreča, da si močan.« Četr ure pozneje je bil Ivan moker od potu in od vode. Težke mokre kože so mu razjedle roke. Obrisal bi si rad potno čelo, a se je bal. Ko je dve uri pozneje parna pišal naznanjala, da je desetminutni odmor, je pogledal okrog sebe in se opotekel kot pijan. Jesti ni mogel. Opoldne so mu prinesli piva veliko plehasto posodo. In ko je kmalu po hlastno zavžitem kosilu vstal, čutil se je močnejšega, in krepkeje je zgrabil za kup smrdi- dečih kož. Prijatelj se mu je nasmejaj: »ja, ja, pivo, to da moč«. Ivan je postal veselejši. Nekako čudno mu je bilo v glavi. Jasno misliti ni mogel. In ko je zvečer odhajal domu, je rekel tovarišju: »Kar vrti se vse okoli, to pivo je moč- no.« On pa se je samo smejal.

Tako je teklo Ivanovo življenje od tistega dne. Prišli so v temno smrdi- dečo hišo vsak večer eden za drugim, vsi molče; umivali se po vrsti in molče sedli k večerji. Pili so iz nečistih posod pivo in potem se je pričel pogovor. Žalostni obrazi so se zjasnili, in majhna suha go- spodinja z razmršeni lasmi, v nesnažni stari obleki, je letala ven in donašala pivo, zmerjala

moža in potem začela pripovedovati o denarju in razlagati dnevne dogodke v nasebini. Tako je teklo življenje v teh črnih kočah, Ivan je se- del tiho s svojim hrepenenjem v srcu in sa- njah. Moč in odločnost mu je ginila. Videl je čim- dalje temnejšo bodočnost pred sabo. A delal je, kmalu je postal nekako mrtev. Vstajal je in be- gal na delo in utrujen do smrti se vračal. Dan na dan vedno enakomerno. Pozabil je, da sije solnce nanj; hodil je s sklonjeno glavo in se ni upal ozreti v svetlobo nad seboj, ker mu je vzbujala spomine na one svetle dni. — — —

Postal je en del tega gigantnega stroja, ki se je gibal z vsemi svojimi živimi bitji vedno enakomerno dan na dan.

Črna truma pred tovarno je naraščala vsa- ki dan; v deželi svobode nastala je kriza. De- žela lepa, bogata, postala je naenkrat pekel la- kote in obupa. Za visokimi močnimi zidovi je sicer ležalo nakopičeno vse neizmerno boga- stvo. Kruha, blaga v izobilju. A ceste so bile prenapolnjene z lačnimi. Pred tovarno, kjer je delal Ivan, so postajali vedno glasnejši klici: go- spod en dolar. Mnogi se je prerivala in prete- pala. »Pes pojdi nazaj v tvojo deželo svinjakov, kaj iščeš tu?« klicali so domačini, med prošnje sestradanih, ki so tukaj videli padati svoje upe v nič. Po dolgem čakanju so odšli s sklonjeno glavo. Šli so iskati žganja. (Dalje prih.)

Celotne izgube so poskočile za 300 odstotkov. Pri ogrskih odjemalcih so avstrijski industrijalci in trgovci po izbruhu vojne na Balkanu, izgubili več kot enkrat toliko kakor poprej! To vse je posledica »pametne« balkanske politike.

Severočeška premogokopna družba v Mostu je svojim delničarjem za leto 1912 plačala na vsako delnico (akcijo) 67 kron (lansko leto 62 kron) dividende.

Trboveljska premogokopna družba je pri akcijskem kapitalu v znesku 98 milijonov kron dosegla v pretečenem letu 700.976 kron (252.795 kron več kakor leta 1911) čistega dobička. Delničarji so dobili dividende v znesku 5 odstotkov.

Banka za avstrijske dežele. V seji upravnega sveta, ki se je ravnokar vršila, je bilo sklenjeno, od čistega dobička, ki je v letu 1912 dosegel lepo vsoto 13.687.811,21 kron, plačati 7odstotno dividendo.

Splošni avstrijski zavod za zemljiški kredit je izdal svoje letno poročilo, iz katerega je razvidno, da je v letu 1912 »zaslužil« 14.961.418 K 50 vin. ter bo izplačal dividendo v znesku 19 odstotkov.

Česka industrijska banka je v minulem letu napravila čistega dobička 2.263.189,87 K.

Produkcija sirovega petroleja v Galiciji. »Slowo Polskie« je objavilo članek tajnika galiske petrolejske družbe v Lvovu dr. Bartoszewicza o produkciji sirovega petroleja v Galiciji v letu 1912, iz katerega je posneti, da je znašala celotna produkcija v Galiciji 118.700 cistern, za 27.473 cistern manj kakor leta 1911. Produkcija v Tustanovicah in Boryslavah je bila izmed vseh ostalih krajev najizdatnejša, znašala je 102.694 cistern, to je več kakor 86 odstotkov celotne produkcije sirovega petroleja v Galiciji. Ostale jame so pri tej produkciji udeležene približno s kakimi 16 odstotki. Celotno nazadovanje produkcije je pripisati edinole nazadovanju v Tustanovicah, kjer je znašala produkcija za 14.898 cistern manj kakor leta 1911. V Boryslavah se je pridobilo 2682 cisterna, v vseh ostalih jamah pa 271 cistern manj kakor leta 1911. V Schodnicah je znašala produkcija 3217 (leta 1911 3496) cistern. Temu nasprotno je produkcija v Bytkovu z 2958 poskočila na 3110 cistern. Leta 1912 se je v Galiciji nahajalo 45 krajev, kjer se je pridobival surov petrolej, toda le v 7 krajih je znašala produkcija nad 1000 cistern. Vporaba sirovega petroleja je znašala 178.978 cistern, bila je torej za več kakor 60.000 cistern večja kakor pa produkcija. Razlika je bila poravnana z zalogami, vendar je pa zmanjšana produkcija povzročila zvišanje cene, in sicer več kakor za 100 odstotkov. Začetkom leta 1912 je znašala nekaj čez 4 krone, ob koncu pa že čez 10 kron.

Konkurzi v prvem četrtletju 1913. Število konkurzov in insolvent se je tekom meseca t. l. nekoliko zmanjšalo, kar je v zvezi z nastalim političnim pomirjenjem. Od 1. do 21. marca se je zaznamovalo 35 konkurzov s celotnimi pasivi v znesku 85 milijonov kron, pri čemer so zapopadene tudi insolvente s pasivami, ki znašajo vsaj 100.000 kron. Meseca februarja je bilo napovedanih 57 konkurzov s pasivami, ki so znašale okroglo 20 milijonov kron, meseca januarja pa je bilo celo 82 konkurzov s pasivami v znesku 22 in pol milijona kron. V celem je v prvem četrtletju 1913 bilo napovedanih 174 konkurzov, katerih pasiva so znašala 51 milijonov kron.

V zadnjem četrtletju 1912 je bil gospodarski polom še večji, v tem razdobju je znašalo število konkurzov 224, pasiva pa 83 milijonov kron. Število polomov se je torej v prvem četrtletju tekočega leta napram zadnjemu četrtletju leta 1912 zmanjšalo za 50, vsota pasiv pa za 32 milijonov kron. Pri polomih, ki so bili javljeni v zadnjem tednu, so bile prizadete le manjše firme z manjšimi pasivi.

Večina v prvem četrtletju 1913 javljenih konkurzov tikala se je tekstilne industrije, njihovo število je izmed navedenih 174 polomov znašalo 87 z več kot 20 milijonov kron pasiv. Izmed celotnega števila insolvent (nezmožnost plačila) v prvem četrtletju 1913 pripada na Ogrsko 63 polomov, katerih pasiva znašajo 15 milijonov kron. Dasi se je število polomov napram zadnjemu četrtletju 1912 zmanjšalo, je to število vendar veliko večje kakor v istem razdobju istega leta. Meseca januarja 1912 je prišlo le do 15 polomov s 6 milijoni kron, meseca februarja 1912 je bilo 19 polomov s 47 milj. kron pasiv in meseca marca 1912 13 polomov s 47 milj. kron pasivi.

V celem se je v prvem četrtletju 1912 registriralo 47 gospodarskih polomov s 15,4 milj. pasiv, število konkurzov in insolvent je torej v prvem četrtletju tekočega leta napram istemu razdobju leta 1912. poskočilo za 127, svota pasiv pa za 35,4 milj. kron.

Nemško-avstrijska rudniška družba v Draždanih izkazuje v ravnokar izdanem letnem poročilu 2.876.754 (leta 1912. 2.616.060) mark čistega prebitka, iz katerega bo pripisala

109.304 marke (108.132) rezervnemu zakladu, 161.205 (167.269) mark bo izplačala tantijem in po izplačilu 11 odstotne dividende (kakor lani) bo ostalih 881.243 (690.659) prenesla na nov račun.

Nameravan nov davek na premog na Francoskem. Zbornica poslancev na Francoskem je odobrila zakonsko predlogo, po kateri bodo morali posestniki premogovnikov na Francoskem plačevati davek od vsake tone (1000 kg) prodanega premoga. Da pa se plačevanju tega davka izognejo, tako se poroča, premišlujejo posestniki francoskih premogovnikov resno v načrtu, po katerem naj bi se premogovnike združilo z velikimi plavži in topilnicami, ki se nahajajo na vzhodnih mejah v departementu Meurthe et Moselle. Združitev nameravajo izvesti radi tega, ker se mora po zakonu plačevati davek od vsake prodane tone premoga, davka pa ni treba plačati od premoga, ki je namenjen za lastno uporabo. Ako torej senat odobri votum zbornice poslancev, bodo v bližini luksemburških in lotarinških mej vzrastla velikanska mešana podjetja, kakršna obstajajo že na Luksemburškem in Lotarinškem.

Podražitev premoga v Belgiji in na Francoskem. Belgijski in francoski posestniki premogovnikov so na skupnem posvetovanju soglasno sklenili, v obeh deželah složno povdariti nujno potrebo podražanja premoga. Že začetkom prihodnjega meseca bodo cene za premog za uporabo v domačijah višje, in sicer od 1 do 4 frankov pri toni, kar bo odvisno od kakovosti premoga. Natančno določene cene za posamezne vrste premoga še niso znane.

Premogovna produkcija v Nemčiji. Množina pridobljenega kamnitega premoga v mesecu februarju t. l. znaša 15.609.000 (leta 1911. 14.644.000) ton, množina rjavega premoga pa 6.836.000 (6.507.000) ton. Fabrikacija koksa znaša 2.523.000 (2.271.000) ton, fabrikacija briket iz kamnitega premoga 476.000 (441.000) ton in fabrikacija briket iz rjavega premoga 1.650.000 (1.470.000) ton. — Uvoz v Nemčijo tekom meseca februarja t. l. je sledeči: 805.000 (642.000) ton kamnitega in 565.000 (571.000) ton rjavega premoga ter 41.000 (41.000) ton koksa. Izvozilo pa se je: 3.258.000 (2.722.000) kamnitega, 7000 (4000) ton rjavega premoga in 541.000 (371.000) ton koksa.

Novi monopoli v Nemčiji. Kakor »Lokalanzeiger« javlja, se v finančnem uradu pečajo z vprašanjem o uvedbi novih monopolov, s katerimi naj bi se pridobila potrebna sredstva za delno pokritje izdatkov nove vojaške predloge. Gre baže v prvi vrsti za uvedbo monopola na vžigalice in špirit. Tudi uvedba monopola na cigarete ni izključena.

Zapisnik

seje odbora združene bratovske skladnice v Trbovljah, ki se je vršila dne 4. aprila 1913 v ravnateljstveni pisarni v Trbovljah.

Navzoči: podpisani.

Dnevni red:

Odlok c. kr. rudniškega urada v Celju z dne 13. marca 1913, št. 360, glede vračunanja službenih let Podlogar Alojziju.

1. Odlok c. kr. rudniškega urada v Celju št. 360 z dne 13. marca t. l. v zadevi vračunanja članskih let Podlogar Alojziju se prečita, nakar predstojništvo soglasno sklene, ne vlagati proti odloku ugovora.

S tem je dnevni red izčrpan. Ker pa je v zadnjem času došlo še nekaj važnih vlog, sklene predstojništvo, postaviti na dnevni red še točko »raznoterosti«.

2. Predsednik predloži predstojništvu račun občinskega urada v Trbovljah za prehranjevanje bolnikov v izolirani bolnici ter naznani, da je župan prosil, naj bi predstojništvo prevzelo poravnavo stroškov za hrano tudi za oni čas po štirih tednih, ker je imela občina vsled epidemije (legar) jako veliko izdatkov in jih bo še imela. Sklene se, odložiti posvetovanje o ti zadevi na poznejši čas, med tem pa naj se preskrbe natančneje informacije.

Podpore, ki jih je predsednik do seje izplačal se naknadno odobre. Nadaljne podpore se dovoli, in sicer dobe: Cizej Karol 12 K, Zajc Leopold 12 K, Grošelj Franc 12 K, Smerkol Jernej 15 K, Učman Josip 12 K, Sladič Ivan 12 K, Golec Avgust 12 K, Hribšek Matevž 12 K, Kozjek Valentin 8 K, Blatnik Josip 8 K, Kanžalji Andrej 8 K, Mazil Tomaž 8 K, Janežič Franc 8 K, Brezovar Ivan 8 K, Hauptman Josip 8 K, Godec Ivan 8 K, Štorman Vinko 12 K, Renko Jakob 12 K, Keše Martin 12 K, Knez Franc 15 K, Žalar Franc 12 K, Volaj Franc 15 K, Oprešnik Jakob 15 K, Hribar Matevž 12 K, Jurca Franc 15 K, Kolenc Vid 12 K, Fakin Vinko 12 K, Ausec Peter 15 K, Zakonjšek Franc 15 K, Urana Gašpar 15 K, Čretnik Tomaž 15 K, Kušar Matevž 10 K in Podgoršek Antonija 15 K.

S tem je bil dnevni red izčrpan, nakar se je zapisnik podpisal.

A. Heinrich, predsednik, J. Pleskovič, zapisnikar, Fl. Kronthaler, Florian Majdič, Martin Kozolc, Josip Zupan, Urlep Ivan, Matevž Kolman, Mlakar Martin, Groblar Peter, Avgust Tratnik, Peter Gosak in Franc Mastnak. Vsi lastno-ročno.

Zapisnik

seje krajevnega delavskega odbora rudarske zadruge druge skupine v Trbovljah, ki se je vršila dne 6. aprila v »Delavskem domu« v Trbovljah.

Navzoči: podpisani.

Dnevni red:

1. Praznovanje prvega majnika.

2. Raznoterosti.

Načelnik Majdič Florian konstatira sklepčnost, pozdravi navzoče ter otvori sejo ob pol 7. zvečer.

I.

Z ozirom na bližajoči se prvi majnik se po kratkem posvetovanju sklene, tako kakor vsako leto, tudi letos naprositi ravnateljstvo, da bodi prvi majnik prost. Obenem se je tudi sklenilo, prositi za običajno remuneracijo za godbo.

II.

Radi pomanjkanja pitne vode in vode za kuho, na zapadnem okrožju ter na vzhodnem okrožju št. II. se sklene, naprositi ravnateljstvo, da ukrene tozadevne potrebne korake, da se temu nedostatku odpomore.

Po nalogu delavstva se vnovič izraža želja, naj bi ravnateljstvo poskrbelo, da se bodo voziči zadostno mazali.

Prebivalci kolonije poleg posestnika gospoda Počivavška se pritožujejo, da število peči za kruh za tamošnje hiše, katerih je 8, ne zadostuje.

Naslanjajoč se na besedilo novega plačilnega zakona, prosijo profesionisti, posebno kovači, tesarji in mizarji, naj bi se jim od strani rudniške uprave dalo na razpolago prosto orodje.

Končno se izraža želja delavstva, naj bi ravnateljstvo ukrenilo, da se bode od časa do časa v čakalnicah nabila cena vžigalom in raztrelivom.

Ker se k besedi nihče več ne javi, se načelnik zahvali za udeležbo ter sejo ob tri četrti na 8. zaključí.

Majdič Florian, načelnik, Kastelic Karol, Alič Anton, Kauf Alojzij, Lisičar Alojzij, Bočko Alojzij, Cestnik Anton, Klenovšek Jakob II., Kolenc Ludvik, Pintar Franc, Zaman Martin, Podmenik Martin, Kuhar Aleksander II., Marin Ivan, Pavelšek Karol, Ravnikar Josip, Pelko Anton, Kiler Franc, Tratnik Avgust, Mozetič Anton, Jazbec Ivan, Ajnik Franc in Mastnak Franc.

Zapisnik

seje odbora rudarske zadruge druge skupine okraja c. kr. rudniškega urada v Celju in za premogovnik v Zagorju ob Savi, ki se je vršila dne 13. malega travna 1913 ob pol 10. dopoldne v »Delavskem domu« v Trbovljah.

Navzoči: Majdič Florian, načelnik, Mastnak Franc, Kolenc Ludvik, Urlep Ivan in Ašahar Franc.

Dnevni red:

1. Posvetovanje o dveh dopisih c. kr. rudniškega urada v Celju.

2. Nadaljne podpore članom zadruge, ki so trpeli vsled legarja.

3. Raznoterosti.

Načelnik Majdič pozdravi navzoče, otvori sejo ter imenuje Franc Mastnaka zapisnikarjem. Na to prečita dopis c. kr. rudniškega urada z dne 9. sušca in 4. malega travna 1913 glede podpore na legarju obolenim članom ter glede sklicanja konference druge skupine rudarske zadruge.

Sklene se podpore podeliti sledečim proslcem, izmed katerih dobe:

Žgajnar Jakob 15 K, Sladič Ivan II. 20 K, Golob Josip 20 K, Štravs Robert 25 K, Bolarič Marija 40 K, Bregar Jurij 25 K, Medvešek Jernej 25 K, Učman Jože 25 K, Škornik Janez 25 K, Golec Avgust 20 K, Hribšek Matevž 20 K, Perpar Anton 30 K, Smodič Matevž 25 K, Grošelj Franc 20 K, Zajc Leopold 25 K, Pavšek Jožef 20 K, Žilnik Jožef 15 K, Habič Franc 15 K, Kaljšek Ana 40 K, Kovač Ivan II. 25 K, Ključevšek Jožefa 20 K, Cizej Karol 20 K in Smrkol Jernej 20 K. Vsi iz Trbovelj. Potokar Frančiška iz Hrastnika dobi 30 K.

Na predlog Ivan Urlepa iz Hrastnika se sklene, sklicati konferenco na dan 27. malega travna 1913 v Trbovlje, kjer se bo vršila v pol 10. uri dopoldne v »Delavskem domu«, brez vsakojake postrežbe s kako pijačo. Zadnje se sklene z ozirom na pomisleke, ki jih je izražal c. kr. rudniški urad.

Kot dnevni red konferenci se določi:

1. Odobritev računskega zaključka za leto 1912.

2. Odobritev proračuna za leto 1913.
 3. Sklepanje o visokosti članskih prispevkov za leto 1913.
 4. Izredne podpore.
 5. Slučajnosti.
- Ker se k besedi nihče več ne javi, se načelnik zahvali za udeležbo ter zaključi ob 12. uri opoldan sejo.

Mastnak Franc, zapisnikar.

Shodi.

Zborovanje rudarske zadrage druge skupine za celjski okraj se bo vršilo v nedeljo dne 27. aprila 1913 v »Delavskem domu« v Trbovljah in se prične ob pol 10. dopoldne.

Dnevni red zborovanja bo:

1. Odobritev računskega zaključka za leto 1912.
2. Odobritev proračuna za leto 1913.
3. Sklepanje v visokosti članskih prispevkov za leto 1913.
4. Izredne podpore.
5. Slučajnosti.

Rudarji, udeležite se na prvega maja ta dan sklicanih shodov kakor tudi priredb, vsi do zadnjega!

Dopisi.

Črno. Že zopet se moramo pečati z razmerami, ki vladajo pri tukajšnjem rudniku. Škandalov, ki se že vsakemu človeku gnusijo, ni naše gospode prav nič sram. Potrebno je, da se v nebo vpijajo nepristojnosti in krivice, ki se tukaj delavcem gode, prav pošteno ošvrkalo. Ni bil prvotno naš namen objavljati teh vrstic, ali ker gospoda očividno nima namena poboljšati se, za to naj javnost izve tudi tole: V dolini Helena se nahaja strojni obrat, v katerem so večinoma uposlene delavke, in tam ločijo svinčeno rudo od kamnja in zemlje, ali bolje snajžijo rudo. Te delavke so z delom, ki jim ga njihovi pazniki in predpostavljeni odkazujejo tako preobložene, da jim ga pri najboljši volji in pridnosti navzlic buriškemu priganjanju ni mogoče zmagovati. Naravno je, če se gleda od strani gospodov le na to, da se opravi čim več dela, da v obupni naglici ni mogoče dela opraviti tako temeljito kakor bi ga lahko opravili, ako ne bi bilo priganjanje naravnost živinsko.

In tako je dne 21. januarja t. l. prišel obratni inženir ter opazil, da ruda ni dobro osnažena. Kaj praviš, cenjeni bralec, je napravil inženir? Namestu, da bi zaukazal zmerneje delati, da bi bilo delavkam tudi res mogoče delo opraviti pošteno, ni bilo tega gospoda prav nič sram, tem ubogim, trpinčenim delavkam še od njihove itak sramotno nizke plače gotove zneske kot kazen odjesti.

Sledečim delavkam je naložil kazen in sicer: Štruc Roza 1 K 20 vin., Selen Marija 88 vin., Hribar Marija 80 vin., Štular Ana 75 vin., Puc Elizabeta 80 vin., Polesnik Helena 65 vin., Čerten Katarina 44 vin., Mežner Marija 44 vin., Dolar Marija 15 vin., Kranjc 16 vin., Štantar Helena 16 vin., Anderjato Marija 15 vin., Strošek Ivana 16 vin., Obretan Terezija 16 vin., Kotnik Nežka 16 vin., Jež Apolonija 16 vin., Kranjc Ana 16 vin., Baltižar Marija 44 vin., Poličnik Antnija 15 vin., Sihelj Angela 16 vin. in Novak Ana 44 vinarjev.

Čudno se nam zdi, da temu gospodu, ko je diktiral omenjene kazni, ni od sramu stopila rdečica v obraz. Krajšati na tak način revam itak že prepičlo plačo, k temu potreba že precej velike porcije brezsrčnosti, posebno ako se še vpoštevata, da so delavke nedostatek zakrivile pravzaprav le vsled divjega priganjanja paznikov, ki gotovo ravnajo po ukazih obratnega vodstva.

Če imajo gospodje pazniki tako huronsko veselje nad priganjanjem in trpinčenjem ubogih delavk, zakaj ne ravnajo vedno tako? Kadar je na primer izmed nadzornikov kdo iz Celovca tukaj, takrat ni nikoli nobena delavka kaznovana, ker takrat tem našim gospodičim vselej vpade nekoliko njihov drugače strašansko visoki greben.

Na mestu delavk bi bilo potrebno (in tudi koristno) večkrat kaznovati paznike tega obrata, ker ti ljudje se za izvrševanje službenega reda niti ne zmenijo ne. Sicer pa so tudi drugi pregreški teh »gospodov« na dnevnem redu.

V rudniku in rudniških obratih v Črnem bi bilo od strani delavstva nujno potrebno sploh, da složno pristopi k svoji strokovni organizaciji ter da bi potem vzelo v roke železno metlo, s katero bi tisti »gospodarski hlev« nekoliko posnažilo.

Zahtevajte v vseh rudarskih krajih v vseh gostilnah „Rudarja“ in „Zarjo“!

Razne vesti.

Grünbach pri Schnerbergu (Spodnje avstrijsko). Tehnično osebje rudnika za kamniti premog v Grünbachu je stopilo zaradi plačilnih razmer v stavko in prosi, naj bi strojniki, kurjači, kovači in ključavničarji ne sprejemali v tem podjetju nobenega dela.

Generalna stavka v Belgiji. Zopet gre enkrat delavstvo v Belgiji vsemu delavstvu celega sveta z občudovanja vrednim zgledom naprej. Dne 14. aprila t. l. je belgijsko delavstvo začelo generalno stavko. Gre za uvedbo splošne in direktne volilne pravice za državni zbor na podlagi proporcionalnega razmerja ter za revizijo ustave. Kot resen nasprotnik revizije ustave prihaja v tem gigantičnem boju delavstva za politične pravice v poštev klerikalna vlada, ki je v Belgiji na krmilu.

Sedanja stavka ni morda kak nepripravljen pluh, temveč akcija, ki jo je belgijsko delavstvo dolgo in skrbno pripravljalo. Že drugi dan je stopilo v stavko več kakor 400.000 delavcev, to število se pa od ure do ure še pomnožuje. Delo v rudnikih in tovarnah popolnoma počiva, tudi železnice, ki vozijo v industrialna središča so promet ustavile. Klerikalna vlada, ki bi navzlic svojemu krščanstvu najraje vprizorila med stavkujočim delavstvom krvoprelitje, v katerem naj bi se celo gibanje zadušilo, je vse vojaštvo in orožništvo postavila na noge. V prvi vrsti ga hoče vporabiti zoper delavce v industrijskih mestih. Toda mestna županstva se vojaške asistencije branijo. Stavkujoči so postavili odbore rediteljev in so na ta način za čas stavke sami poskrbeli za red in mir. Da se čas koristno vporabi, se vrše za časa stavke predavanja in pouki, ki jih delavstvo v velikem številu obiskuje. V mnogih slučajih podpira težnje stavkujočih tudi liberalno meščanstvo. Posamezni meščani so stavkarskemu odboru izročili večje svote denarja, drugi zopet so vzeli v oskrbo otroke stavkujočih, da jih za časa stavke rešijo skrbi za svoje male. Veliko število otrok so prevzeli tudi sodruzi na Francoskem in na Holandskem.

V številnih ljudskih domih, ki se nahajajo v Belgiji, se ne sme ves čas stavke prodajati nikakršna alkoholna pijača.

Belgijsko delavstvo, ki je tako pripravljeno stopilo v veliki zgodovinski boj, spremljajo vroče želje proletarijata celega sveta, naj bi jim iz junaške borbe vzevetela sijajna zmaga.

Nas rudarje borba delavstva v Belgiji zanima tem bolj, ker se udeležuje iste tudi 36.000 rudarjev iz vseh rudnikov v celi Belgiji, posebno rudarji v Berinazi, kjer delo v številnih premogovnikih popolnoma počiva.

Rezervni skladi kraljev. Njujorški list »Sun« pripoveduje s posebnim ponosom in poudarkom, da evropski monarhi ne zaupajo svojega imetja evropskim denarnim zavodom, Princi, cesarji in kralji Evrope zaupajo svoj denar ameriškanskim bankam, ki kupejo iz teh ogromnih vsot ne malo dobička. V zadnjem letu se je vsoto kapitalov evropskih gospodov, naložena v ameriškanskih bankah, za mnogo pomnožila. »Sun« pravi, da se evropskim gospodom kapitali prav dobro obrestujejo pri ameriškanskih industrijskih železničnih in bančnih zavodih. Ruski car n. pr. je delničar cele vrste ameriškanskih železniških družb; okolo 25 milijonov kron je že naložil v ameriškanske delnice. Car dohiva od Združenih držav preko 2 milijona mark obresti za naložene kapitale. Juri V. je naložil v ameriškanske industrijske papirje preko 20 milijonov mark; nemški cesar okolo 12 milijonov po 5 odstotni obrestni meri. Pruski princ je delničar kanadskih železniških podjetij s 4 milijoni mark. Seveda so si zbrali Ameriko tudi kralji Italije, Grške, Danske, Belgije in tudi Alfonz XIII. ne manjka med ameriškanskimi delničarji. Cesarica Evgenija je delničarka njujorške banke samo za 40.000 kron. Le avstrijski cesar in papež ne zaupata svojega imetja ameriškanski industriji. Vidi se — ako odgovarjajo informacije »Suna« resnici, —

da prevzame strah pred posledicami vojne ali državnih »nezgod« celo najvišje evropske kroge.

Cilj tehnike. Tehnika je izšla iz empiričnega opazovanja, iz poizkusov, iz praktičnih zmag in je torej starejša od znanstva ter toliko stara, kakor človeštvo. Kdor pa hoče umeti moderno tehniko — nam poroča »Stalna delegacija avstrijskih inženirjev« — ta si mora predočiti, da uporablja tehnika dandanes odkritja ved, ki ji dajejo predpogoje in takorekoč duševno gradivo, ki se v tehniki zopet izpreminja v iznajdbe, rezultate in produkte. Prvi cilj tehnike je njej takorekoč prirojen: proizvajati konstrukcije in blago v gospodarske namene. Toda to ji še zdavneje ne zadostuje. Ona hoče ustvarjati poleg materialnega blaga tudi socialno dobro in sodelovati na socialni preobrazbi, ki jo je že itak v največji meri povzročila. Higijenska tehnika n. pr. izboljšava naše zdravstvene razmere; imamo pa tudi dobrodelno tehniko, delovanje tehnike, ki zasleduje z racionalno, s tehnično-organizatoričnega vidika npravo gospodarsko in socialno politiko. S tem pa si pridobiva tehnika vedno večji vpliv na razvoj duševnih vrednosti našega časa. Ko bo torej novi vek — kakor je dejal Neuton — dospel na rob obali človeškega oceana resnice, bo moderna doba mogla splavati nanj, iz katerega globočine bo potem lažje zajemati neminljive kulturne stvaritve v blagor človečanstva.

Pisalni stroj v službi brzjava. Parižan S. Pollak v Novem Jorku je sestavil pisalni stroj za brzjave, na katerem se lahko brzjava 40.000 besed na uro, in sicer stroj na sprejemni postaji celo brzjavko lepo čitljivo napiše v tiskanih črkah kakor navadni pisalni stroj. V primeri z Morsejevimi znamenji je to velik napredek. Na oddajni postaji se pri brzjavljanju pritiska na tipke ravno tako kakor pri pisanju na navadni pisalni stroj.

Nova zlata polja. Iz Londona poročajo: O novih ogromnih zakladih zlata in drugih dragocenih mineralij poroča brzjavka iz Bombaja. Ozemlje, na katerem so to našli, leži v Dalbumu, 150 milj. od Kalkute, in pripada zapuščini pred kratkim umrlega princa Mahmuda Buktara šaha. Geologa iz Vancouvera, Filipa Billinghamursta, so poverili z nalogo, naj preišče omenjeno ozemlje z ozirom na njegove mineralne zaklade. Billinghamurst je srečal staro ženo, ki je nabrala že velike množine surovega zlata. Z raznimi darovi jo je pripravil do tega, da mu je povedala kraj, kjer je našla zlato. To najdišče je baje bogatejše nego vsa dosedanja.

Listnica uredništva.

Poročilo o revirni konferenci, ki se je vršila dne 20. aprila t. l. v Trbovljah, bomo pri nesli prihodnjič.

Rabim za rudnik v Trbovljah in Zagorju 6—8 dobrih

jamskih kopačev.

Zasluzek v pogojnem delu do K 6.— in gosposka plača K 4'40 na dan.

Franc Senekovič v Trbovljah.

Antonin Mertlik
v Úpice (Česko)

razpošilja po povzetju vsake vrste platno, volneno blago za razne hišne potrebe po želji 30 do 40 metrov komad za 15 do 20 kron. Zahtevajte vzorce in cenik.

I. Jax & sin

Ljubljana

Dunajska cesta št. 17

priporoča svojo
bogato zalogo

šivalnih strojev

za rodbino in obrt.

Pisalni stroji „Adler“.

Vozna kolesa.

Ceniki zastonj in franko.



Priporočamo našim
-- gospodinjam --

KOLINSKO CIKORIJO!
== iz EDINE Slovenske Tovarne v Ljubljani. ==

Izdajatelj in zalagatelj Ivan Tokan. — Odgovorni urednik Ignacij Sitter v Trbovljah. — Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.